

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФІЛОСОФІЯ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань *12 Інформаційні технології*
Спеціальність *125 Кібербезпека*
Освітній рівень *перший (бакалаврський)*
Освітня програма *Кібербезпека*

Вид дисципліни *базова*
Мова викладання, навчання та оцінювання *українська*

Завідувач кафедри філософії та політології

Олег КУЗЬ

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *філософії та політології*
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробники:

Кузь О. М., д.філос.н., проф. кафедри філософії та політології,
Потоцька Ю.І., к.філос.н., доц. кафедри філософії та політології,
Жеребятнікова І.В., к.соц.н., доц. кафедри філософії та політології,
Коннова Н. О., ст. викл. кафедри філософії та політології.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

«Філософія» є базовою навчальною дисципліною циклу соціально-гуманітарної підготовки студентів спеціальності 125 «Кібербезпека» першого (бакалаврського) рівня.

Актуальність вивчення дисципліни «Філософія» обумовлена необхідністю оволодіння основами загальної духовної культури, перш за все, – культури мислення, та формування відповідального світогляду.

Об'єктом навчальної дисципліни є найбільш загальні характеристики та фундаментальні принципи буття.

Предмет навчальної дисципліни – відносини людини і світу, буття і пізнання.

Мета навчальної дисципліни: формування загальних компетентностей на підставі:

узагальнення вже набутих у процесі освіти знань студентів, ознайомлення зі специфікою філософсько-світоглядного освоєння дійсності та формування на цій основі цілісної наукової картини світу;

формування навичок критичного осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні;

навчання навичкам самостійного пошуку, оброблення та аналізу інформації;

усвідомлення цінностей громадянського суспільства та необхідності його сталого розвитку.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Соціальна та економічна історія України	Основи національної безпеки
Вища математика	Інформаційна безпека держави

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
КЗ 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	РН 1 – застосовувати знання державної та іноземних мов з метою забезпечення ефективності професійної комунікації; РН 2 – організувати власну професійну діяльність, обирати оптимальні методи та способи розв'язування складних спеціалізованих задач та практичних проблем у професійній діяльності, оцінювати їхню ефективність; РН 3 – використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел для ефективного рішення спеціалізованих задач професійної діяльності; РН 4 – аналізувати, аргументувати, приймати рішення при розв'язанні складних спеціалізованих задач та практичних проблем у професійній діяльності, які характеризуються комплексністю та неповною

	<p>визначеністю умов, відповідати за прийняті рішення; РН–10. виконувати аналіз та декомпозицію інформаційно-телекомунікаційних систем; РН–11. виконувати аналіз зв'язків між інформаційними процесами на віддалених обчислювальних системах; РН–18 використовувати програмні та програмно-апаратні комплекси захисту інформаційних ресурсів; РН–19 застосовувати теорії та методи захисту для забезпечення безпеки інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах; РН–20 забезпечувати функціонування спеціального програмного забезпечення, щодо захисту інформації від руйнуючих програмних впливів, руйнуючих кодів в інформаційно-телекомунікаційних системах; РН–21 вирішувати задачі забезпечення та супроводу (в.т. числі: огляд, тестування, підзвітність) системи управління доступом згідно встановленої політики безпеки в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах; РН–22 вирішувати задачі управління процедурами ідентифікації, автентифікації, авторизації процесів і користувачів в інформаційно-телекомунікаційних системах згідно встановленої політики інформаційної і/або кібербезпеки; РН–24 вирішувати задачі управління доступом до інформаційних ресурсів та процесів в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах на основі моделей управління доступом (мандатних, дискреційних, рольових); РН–27 вирішувати задачі захисту потоків даних в інформаційних, інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах; РН–32 вирішувати задачі управління процесами відновлення штатного функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем з використанням процедур резервування згідно встановленої політики безпеки; РН–35 вирішувати задачі забезпечення та супроводу комплексних систем захисту інформації, а також протидії несанкціонованому доступу до інформаційних ресурсів і процесів в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах згідно встановленої політики інформаційної і/або кібербезпеки; РН–53. вирішувати задачі аналізу програмного коду на наявність можливих загроз. РН 54 – усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>
<p>КЗ 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації.</p>	<p>РН 2 – організувати власну професійну діяльність, обирати оптимальні методи та способи розв'язування складних спеціалізованих задач та практичних проблем у професійній діяльності, оцінювати їхню ефективність; РН 3 – використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел для ефективного рішення спеціалізованих задач професійної діяльності; РН 4 – аналізувати, аргументувати, приймати рішення при розв'язанні складних спеціалізованих задач та</p>

	<p>практичних проблем у професійній діяльності, які характеризуються комплексністю та неповною визначеністю умов, відповідати за прийняті рішення;</p> <p>PH 5 – адаптуватися в умовах частої зміни технологій професійної діяльності, прогнозувати кінцевий результат;</p> <p>PH–9 впроваджувати процеси, що базуються на національних та міжнародних стандартах, виявлення, ідентифікації, аналізу та реагування на інциденти інформаційної та/або кібербезпеки;</p> <p>PH–13. аналізувати проекти інформаційно-телекомунікаційних систем базуючись на стандартизованих технологіях та протоколах передачі даних;</p> <p>PH–28. аналізувати та проводити оцінку ефективності та рівня захищеності ресурсів різних класів в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах в ході проведення випробувань згідно встановленої політики інформаційної та/або кібербезпеки.</p>
<p>КЗ 6. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>	<p>PH–54 – усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія як універсальне знання

- Тема 1.** Філософія як універсальний тип знань
- Тема 2.** Стародавня філософія
- Тема 3.** Філософія епохи Середньовіччя та Відродження
- Тема 4.** Філософія Нового часу
- Тема 5.** Німецька класична філософія
- Тема 6.** Сучасна світова філософія
- Тема 7.** Традиції вітчизняної філософської думки
- Тема 8.** Філософія буття (метафізика й онтологія)
- Тема 9.** Пізнання як предмет філософського аналізу (гносеологія та епістемологія)
- Тема 10.** Філософська антропологія
- Тема 11.** Соціальна філософія
- Тема 12.** Філософія культури і цивілізації

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни «Філософія» використовуються традиційні методики інформаційно-рецептивної та репродуктивної спрямованості, а також сучасні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які передбачають застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції, міні-лекції, дискусії, роботу в малих групах тощо.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а

також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних і семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену згідно з графіком навчального процесу (максимальний бал, який можна отримати на екзамені, – 40; мінімальний бал, що дозволяє успішно скласти екзамен, – 25).

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

За роботу на лекційному занятті студент може отримати 0,5 бали (усього 6 балів за семестр) за умов коректного ведення конспекту.

На семінарських заняттях оцінюється участь студента в обговоренні питань семінарського заняття, усні доповіді, проводяться експрес-опитування та підсумкова письмова контрольна робота.

За участь в обговоренні питань семінарського заняття студент може отримати 0,5 балів (усього 6 балів за семестр), якщо він виявляє достатнє розуміння сутності проблем, що обговорюються.

Поточний контроль успішності навчання у формі перевірки доповіді за заданою тематикою здійснюється 3 рази за семестр на семінарських заняттях, усно. Максимальна оцінка за доповідь – 4 бали (усього 12 балів за семестр), її можна отримати, якщо доповідь має логічну структуру, висновки є аргументованими, теоретичний матеріал викладений вільно із розумінням основних понять.

Поточний контроль успішності навчання у формі проведення експрес-опитування здійснюється на семінарських заняттях – 3 рази за семестр, усно. За його допомогою викладач перевіряє засвоєння матеріалу, що пройдено на декількох попередніх заняттях. Максимальна оцінка – 4 (усього 12 балів за семестр).

Поточний контроль успішності навчання у формі перевірки есе за заданою тематикою здійснюється 1 раз за семестр, захист проводиться на семінарських заняттях в усній формі. Максимальна оцінка – 12 (усього 12 балів за семестр).

Поточний контроль успішності навчання у формі проведення письмової контрольної роботи (тестування) здійснюється на семінарському занятті 1 раз за семестр. Максимальна оцінка – 12 (усього 12 балів за семестр).

Позааудиторна самостійна робота студента (СРС) в межах навчальної дисципліни «Філософія» включає: опрацювання лекційного матеріалу, поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань, про які викладач повідомляє студентів; пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; підготовку доповідей; перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт; систематизацію вивченого матеріалу для підготовки до семестрового екзамену. Результати СРС перевіряються і оцінюються під час аудиторного поточного контролю – усних опитувань, доповідей і письмових робіт.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається з 4-х завдань (2 стереотипних, 1 діагностичне та 1 евристичне завдання), які дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента та рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності».

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімум можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 35 та мінімум можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 1. Філософія як універсальний тип знань	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	1.1. Природа філософського знання. Основні функції філософії 1.2. Філософія і світогляд. Типи світогляду 1.3. Структура філософського знання	участь у обговоренні питань семінарського заняття	0,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
Тема 2	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 2. Стародавня філософія	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	2.1. Давньоіндійська і	участь у	0,5

	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді		
Тема 6.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 6. Сучасна світова філософія	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	6.1. Соціокультурні умови розвитку філософії ХХ – ХХІ ст. 6.2. Розвиток позитивістської традиції в сучасній філософії 6.3. Антропологічна складова сучасної філософії 6.4. Ситуація постмодерну в сучасній філософії	участь у обговоренні питань семінарського заняття; експрес-опитування	0,5 4
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до експрес-опитування		
Тема 7.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 7. Традиції вітчизняної філософської думки	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	7.1. Джерела розвитку вітчизняної філософії 7.2. Кордоцентризм як парадигма української філософії 7.3. Особливості розвитку вітчизняної філософії ХХ – ХХІ ст.	участь у обговоренні питань семінарського заняття	0,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
Тема 8.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 8. Філософія буття (метафізика й онтологія)	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	8.1. Основні онтологічні проблеми 8.2. Історико-філософські концептуалізації буття 8.3. Простір і час 8.4. Філософія про рух та причинність	участь у обговоренні питань семінарського заняття; доповідь	0,5 4
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді		

Тема 9	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 9. Пізнання як предмет філософського аналізу (гносеологія та епістемологія)	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	9.1. Виникнення і природа свідомості. Сутність психічного 9.2. Свідомість та мислення 9.3. Основні гносеологічні проблеми 9.4. Особливості, рівні та методи наукового пізнання 9.5. Істина та її критерії	участь у обговоренні питань семінарського заняття	0,5
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
Тема 10	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 10. Філософська антропологія	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	10.1. Історико-філософські уявлення про природу та сутність людини. 10.2. Антропосоціогенез 10.3. Індивід, індивідуальність, особистість 10.4. Передумови розвитку, свобода і відповідальність особистості	участь у обговоренні питань семінарського заняття; експрес-опитування	0,5 4
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до експрес-опитування		
Тема 11.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 11. Соціальна філософія	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	11.1. Визначення суспільства, суспільні відносини та структура суспільства 11.2. Історико-філософські концепції суспільства. Сутність та критерії суспільного прогресу 11.3. Технологічні, фінансові, наукові та соціокультурні засади економіки	участь у обговоренні питань семінарського заняття есе	0,5 12
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка есе		
а	Аудиторна робота			

Лекція	Тема 12. Філософія культури і цивілізації	робота на лекції	0,5
Семінарське заняття	12.1. Основні визначення і концепції культури 12.2. Філософія про історичні типи культур 12.3. Особливості та протиріччя сучасної світової цивілізації. Інформаційне суспільство	участь у обговоренні питань семінарського заняття; контрольна робота	0,5 12
Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до контрольної роботи		
Іспит			40

Рекомендована література

Основна

1. Подольська Є. А. Філософія : підручник / Є. А. Подольська. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 703 с.
2. Причепій Є. М. Філософія / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. – Київ : Академвидав, 2007. – 591 с.
3. Філософія : навч. посіб. / за ред. І. Ф. Надольного. – Київ : Вікар, 2006 – 534 с.
4. Філософія : навч. посіб. / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко, І. В. Жеребятникова та ін. ; за заг. ред. докт. філос. наук, професора В. Ф. Чешка. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 264 с.
5. Філософія : підручник / І. В. Бичко, І. В. Бойченко, М. І. Бойченко та ін. – Київ : Либідь, 2001 – 406 с.
6. Філософія. Релігієзнавство. Логіка (теоретичний курс) : навч. посіб. для студ. закладів вищої освіти / під ред. Чешко В. Ф. – Харків : ВД «Інжек», 2008. – 560 с.
7. Философия : учеб. пособ. для иностр. студ. / О. Н. Кузь, В. Ф. Чешко, И. В. Жеребятникова и др. – Харьков : ХНЭУ им. С. Кузнеца, 2014 – 295 с.

Додаткова

8. Андрущенко В. Вступ до філософії. Великі філософи : навч. посіб. / В. Андрущенко. – Харків: ТОВ "РИФ", 2005. – 512 с.
9. Канке В. А. Философия / В. А. Канке. – Москва : Логос, 2007. – 375 с.
10. Основи філософських знань: Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство : підручник / під ред. М. І. Горлач, Г. Т. Головченко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 1026 с.
11. Радугин А. А. Философия : курс лекций / А. А. Радугин. – Москва : Библионика, 2007. – 271 с.
12. Скирбекк Г. История философии : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. завед. / Г. Скирбекк, Н. Гилье. – Москва : Владос, 2008 – 799 с.
13. Философия. Практикум (тексты, творческие задачи, логические упражнения, тесты, словари) : учебн.-метод. пособ. / К. В. Кислюк, О. Н. Кузь, И. В. Тарасенко и др. – Харьков : ИД "ИНЖЭК", 2007. – 392 с.

14. Філософський енциклопедичний словник / Нац. акад. наук України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; [редкол. В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. – Київ : Абрис, 2002. – 742 с.
15. Хрестоматія по учебной дисциплине «Философия» для студ. всех спец. всех форм обучения / сост. Ю. И. Потоцкая, И. В. Тарасенко, В. А. Черненко. – Харьков : Изд. ХНЭУ, 2005. – 256 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

16. Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
17. Найвидатніші філософи світу та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html>.
18. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Філософія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=2923>;
<https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=3350>;
<https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=3582>;
19. <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=3592>.